

מבחן גוף, עטין וחליבה

(לפי שיפוט הבוקרים)

הקדמה
מיבחני צאצאים, פרט לאחד, נערכים ע"י רישום נתונים אוביקטיביים והשוואות הצאצאים לבהמות בנות פרים אחרים בעדריהם. רק ביחס למבחן הגוף ובכלל זה: העטין והחליבה, אין לנו מודד אוביקטיבי. בזמנו הנהגנו שיטה למבחן גופני ואנו משרתמים בה לשתי מטרות:

1. אישור עתודות.
2. מיבחן הבנות הראשונות של כל פר.

היתרון של שיטה זו, שהיא נערכת במידה רבה ע"י צוות קבוע. החסרונות הם:

- א. הנתונים הם אבסולוטיים ולא בסטיה לעומת הבהמות האחרות בעדר.
- ב. המיבחן אינו כולל אינפורמציה אודות מהירות החליבה.

הנתונים
כעת ערכנו באיזור הדרום ניסיון של שיפוט ע"י הבוקרים עצמם. בקשנו את הבוקרים לרשום את כל המבכירות בעדריהם שהיו בחליבה בחורף 1969/70 ולציין הערכותיהם בשלושה ציורים: טוב מאוד, בינוני וגרוע, לגבי 4 תכונות: גודל הגוף ביחס לגיל, צמידות העטין, מיקום הפטמות ומהירות החליבה. קיבלנו תשובות מ־20 משקים, שהם ⅓ מהמשקים אליהם פנינו. בסיכום הנתונים נתנו משקל של 2 נקודות

להפרש בין בינוני וגרוע ומשקל של נקודה אחת להפרש בין טוב מאוד ובינוני. הישבנו את ההפרש הממוצע בנקודות בין קבוצת הבנות בכל עדר לעומת בנות־הזמן שלהן וסיכמנו את ההפרשים באופן משוקלל. חישוב הסטיות במיבחן מבטל לא רק הבדלים אפשריים בין המשקים, אלא גם הבדלים בין הבוקרים בחומרת השיפוט.

התוצאות
בטבלה מס' 1, נקודות־הפרש לגבי כל תכונה, מחושב ל־100 בנות. לפי מיבחן זה נראה, כי "ארי" הוא חיובי לגבי כל התכונות הגופניות. בנות "אינקה" קטנות יותר וטובות בחליבה. לבנות "בגתן" חסרה צמידות עטין והן נוטות להיות איטיות בחליבה. מבין הפרים עם מס' בנות קטן יותר — "חרוץ" נוטה לשלילה בגודל, מיקום הפטמות ובחליבה.

בנות "יפת", עוג ו"פנתר" הן בינוניות. בנות "דגון" ו"רוזן" הן טובות מאוד בגוף ושליטות בעטין, במיוחד אצל "רוזן" כנראה העטין תלוי ואצל "דגון" החליבה איטית. יש לציין תופעה מעניינת אצל בנות "ביגתן" ו"רוזן", שהבנות שלהם נחשבות גדולות ואילו הגדילה של העגלים פחות מהממוצע. תופעה דומה ראינו ב"און" אצל צאצאי "עופר", אחיו של "רוזן".

טבלה מס' 1 — מיבחן של שיפוט ע"י הבוקרים							
מספר נקודות בחישוב של 100 בנות				מספר עדרים	מספר בנות	שם הפר	
גודל הגוף	העטין צמידות	הפטמות מיקום	מהירות החליבה				
33—	9	6—	23	20	161	018	אינקה
15	25	24	22	19	171	012	ארי
24	16—	2	37—	20	115	005	בגתן
40	28—	35—	60—	10	15	089	דגון
13—	2—	14—	26—	17	58	985	חרוץ
48	3—	9	19	13	26	004	יפת
21	2	7	9	10	20	003	עוג
13—	4	=	8	14	24	201	פנתר
40	46—	16—	26—	11	12	087	רוזן

את המיבחנים של 3 פרים עם מעל 100 בנות חילקנו באופן מקרי לשני חלקים כדי לראות את מידת ההתאמה ביניהם (טבלה מס' 2).

ההתאמה בין 2 חלקי המיבחן הינה בדרך כלל טובה מאוד וההפרש ביניהם בין 19°3 נקודות מלבד בצמידות עטין של בנות „אינקא”.

טבלה מס' 2 — השיפוט של 4 פרים בשתי קבוצות מיבחן

שם הפר	מספר משקיים בקבוצה	מספר בנות	גודל הגוף	צמידות העטין	מיקום הפטמות	מהירות החליבה
אינקא	018	10	83	31—	9—	14—
		10	78	42—	33	2
ארי	012	10	86	24	26	28
		9	85	5	23	21
בגתן	005	10	70	21	10—	2—
		10	45	30	24—	7

דיון ומסקנות

בניסיון זה של שיפוט ע"י הבוקרים ניתן ביטוי מספרי להבדלים בין הפרים. השוואת 2 חלקים של מיבחן מראה שהתוצאות יציבות במידה סבירה. תוצאות המיבחנים מתאימות להערכת כות לגבי תכונות הפרים של וועדת הטיפוח של „השרות” לאחר סיורי הסתכלות.

חוות־הדעת של הבוקרים לגבי מיבנה העטין ומהירות החליבה של בנות פר מסוים לעומת המבכירות האחרות בעדר עשויה להוות מודד חדש וחשוב במיכלול המיבחנים של פר.

מוצע איפוא לערוך מיבחן זה באופן שיטתי שלוש פעמים בשנה. בנקל ניתן להמציא לכל משק באמצעות המיכון גליונות מודפסים מראש עם רשימת המבכירות שהמליטו בעדרו בפרק זמן של 4 חודשים. הבוקר לא יצטרך להעתיק

שמות ותאריכים, אלא רק לרשום על־יד השם של כל מבכירה את ארבעת הציונים. יש לצפות שבתנאים הנ"ל של הכנת הרשימות במרכז למיכון נזכה לקבל תשובות מ־ $\frac{2}{3}$ של המשקים. כמות זו של תשובות תכלול מעל 50 בנות של כל פר צעיר. מיבחן בהיקף זה, כשהציונים מסוכמים לאחר חישוב הסטיות לערך מת בנות־הזמן, עשוי להיות אמצעי עזר בשיפוט הפר. יתכן ורצוי ללמוד את הנושא ע"י שיפוט מקביל לתקופה מסוימת של בוקרים ושל צוות מקצועי.

בינתיים רצוי לשמוע את חוות־הדעת הבוקרים בנושא.

ברצוני להודות לבוקרים ב־20 המשקים שעזרו מלו לספק את הנתונים ולגב' ר. צולר, שעיבדה את הנתונים.

ראובן בריענן

מודעות

★ משק גבר עם מעוניין בהשכרת מיכל חלב בנפח של 2500 ליטר. לפנות למרכז הרפת במכתב או בטלפון 2419, גבר־עם.

★ קיבוץ פלמ"ח־צובה מציע למכירה עגל לגידול פר, בן לעתודה מס' 535 ולאב „אור”. העגל נולד ב־19.8.70. לפנות לקיבוץ פלמח־צובה, ד. נ. הרי יהודה או בטלפון — 56424—02.